

עשרה עקרונות של מדע אזרחי

מדע אזרחי הוא מושג רחב אשר ניתן להתאים וליישם במגוון מצבים ותחומים. ההצהרות המובאים כאן, פותחו על ידי קבוצת העבודה בנושא "שיתוף פרקטיקות מיטביות ובניית יכולות" השייכת לאגודה האירופית למדע האזרחי, בהובלת המוזיאון הלאומי להיסטוריה של הטבע בלונדון בשילוב חברים רבים באגודה. המסמך פותח לשם התווית כמה מעקרונות המפתח, המנחים אותנו כקהילה. אנחנו מאמינים שעקרונות אלו עומדים בבסיסה של הפרקטיקה של מדע אזרחי. המסמך תורגם לעברית על ידי יעלה גולומביק מהטכניון, בסיוע קולגות מהתחום.

1. מיזמי מדע אזרחי מערבים את הציבור באופן פעיל במאמצים מדעיים המייצרים ידע או הבנה חדשים. אזרחים יכולים לשמש כמשתתפים, שותפים, או כמובילי מיזמים, והינם בעלי תפקיד משמעותי במיזם.
2. למיזמי מדע אזרחי יש תוצרים מדעיים אמיתיים. לדוגמה, מענה על שאלת מחקר או גיבוש ידע לטובת פעולות שימור, החלטות ניהוליות או מדיניות סביבה.
3. ההשתתפות במיזם מיטיבה גם עם המדענים המקצוענים וגם עם המדענים האזרחים. התועלות עשויות לכלול פרסום תוצרי מחקר, הזדמנויות למידה, הנאה אישית, רווח חברתי או סיפוק מהתרומה באיסוף ראיות מדעיות. לדוגמה, אפשרות להשפעה על מדיניות באמצעות עיסוק בסוגיות מדעיות מקומיות, לאומיות ובינלאומיות.
4. מדענים אזרחים יכולים, אם ירצו, להשתתף בשלבים שונים של התהליך המדעי. ההשתתפות יכולה להיות בעת גיבוש שאלת המחקר, פיתוח השיטות, איסוף הנתונים וניתוחם, וכן הצגת פרסום הממצאים.
5. מדענים-אזרחים מקבלים משוב מהמיזם. לדוגמה, כיצד נעשה שימוש בנתונים שאספו, מהם התוצרים המחקריים והחברתיים ומהי מידת השפעתם על המדיניות.
6. מדע אזרחי נחשב גישת מחקר כמו כל גישת מחקר אחרת, עם מגבלות והטיות שיש לקחת בחשבון ואף לשאוף לצמצומן. עם זאת, בשונה מגישות המחקר המסורתיות, מדע אזרחי מקנה הזדמנות למעורבות נרחבת של הציבור ולדמוקרטיזציה של המדע.
7. הנתונים והמטא-נתונים של מיזמי המדע אזרחי יהיו זמינים לציבור וכאשר ניתן, התוצאות מפורסמות בפורמט של גישה חופשית. שיתוף הנתונים יכול להתרחש במהלך או לאחר המיזם, אלא אם כן ישנן מגבלות של בטיחות או פרטיות.
8. מדענים אזרחים מקבלים הכרה בתרומתם בתוצאות המחקר ובפרסומים הנובעים ממנו.
9. מיזמי מדע אזרחי מוערכים על פי תרומתם המדעית, איכות הנתונים, חווית המשתתפים והשפעתם הרחבה על החברה או על מדיניות.
10. המובילים של מיזמי מדע אזרחי מתחשבים בנושאים משפטיים ואתיים הנוגעים לזכויות יוצרים, קניין רוחני, הסכמי שיתוף נתונים, חיסיון וכן תרומה וההשפעה סביבתית של כל הפעילויות.